www.svoboda-news.com

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XXX. No. 228. Jersey City, N. J., Monday, October 2, 1922. VOL. XXX. Число 228. Джерзи Сити, Н. Дж., понеділок, 2. жовтня, 1922. THREE CENTS

УРЯД БОЇТЬСЯ НЕДОСТАЧІ ВУГЛЯ

ВАШИНГТОН, 29. вересня. — Конрад Спенс, голова федеральної комісії для розділу вугля, візвав усі американські зелізниці, аби вони пускали на своїх лініях передусім ладунки вугля, бо в противнім разі містам може грозити в зимі недостача вугля.

Комісія каже, що в разі [illegible] зі сторони зелізниць уряд буде примушений уж[illegible]гуючого йому справа примусу.

ТРУДНОСТИ В ПЕРЕВОЗІ ВУГЛЯ ВЕЛИКИМИ ОЗЕРАМИ

КЛЕВІЛЕНД, Огайо, 29. вересня. — Перевіз вугля Великими Озерами, котрі являються дуже важною дорогою для транспорту сього товару, стрінули ся по[illegible]ми перешкодами.

Головною перешкодою є [illegible]орячів на кораблях, пливаючих по Великих Озерах, котрого початок моряки заповіли на завтра в опівночи. Наслідком сього страйку зелізниці, що довозять вугль до озерних кораблів, заявили, що вони не будуть приймати до перевозу вугля, призначеного для перевозу озерними кораблями.

ТАКОЖ НАСЛІДОК ВУГЛЕВОГО СТРАЙКУ

ПОРТЕДЖ, Висканзин, 29. вересня. — Інжинери, наняті фабрикантом автомобілів Генрі Фордом, роблять розсліди здовж рік Висканзин та Кікапу, шукаючи за місцем догідним для уміщення фабрики, яка моглаби послугуватися природною силою води.

УРЯД ПРИКАЗУЄ КОРАБЛЯМ СПІШИТИСЯ НА СХІД

ВАШИНГТОН, 29. вересня. — Уряд приказав 12 кораблям, котрі дістали приказ виплисти на Дарданелі для охорони американських інтересів, приспішити свій відїзд.

Кораблі мають виїхати з Норфовк вже в понеділок. Ходять поголоски, що американська фльота не могла виїхати скорше, бо не мала відповідних до дороги мап, що знов сталося через те, що конгрес від довгих літ відмовлявся призначити фльоті відповідну суму на видання таких мап для себе. Тепер прийшлося купувати ці мапи від англійського фльотового міністерства та платити по 1 долярови за штуку. Разом заплачено за них 12,000 долярів.

МАЮТЬ ЗНОВ ПРОСИТИ АМЕРИКАНСЬКИХ ФАРМЕРІВ О ДОПОМОГУ ГОЛОДУЮЧИМ

ШИКАГО, Илинойс, 12. вересня. — На зборах товариства для допомоги голодуючим на Близькому Сході постановлено відвестися до американських фармерів з просьбою жертвувати знов кукурузу на ратунок голодуючим.

СПРАВА ЗВОРОТУ ВОЄННИХ ДОВГІВ АМЕРИЦІ

ВАШИНГТОН, 29. вересня. — Нині відбулося в департаментів скарбу засідание комісії заграничних довгів.

Комісія радила над заявами заграничних держав в справі довгу, які вона дістала послідними днями. Радила також над звітом, який вона має предложити конгресови на його найблизчім засіданню. Сенатор Смут, котрий бачився перед засіданнєм з президентом Гардингом, мав заявити комісії, що Англія заплатить свою рату в сумі 50 міліонів долярів, платну вже в короткім часі, мимо своїх клопотів в Европі.

КАТОЛИЦЬКА РАДА ЗА ДОПОМОГОЮ РОСІЇ

ВАШИНГТОН, 29. вересня. — Річна конвенція Національної Ради Католицьких Мущин, яка відбувається тут від кількох днів, постановила нині завізвати всіх католиків до щедрої допомоги голодуючим в совєтській Росії.

Конвенція постановила також видати відозву до американських адвокатів та судів обороняти церковне становище в справі розводів подруж.

Головою організації вибрано адмірала американської фльоти Бенсона.

СМЕРТЬ 5 МАЙНЕРІВ НАСЛІДКОМ ВИБУХУ В КОПАЛНІ

ДЖАНСОН СИТІ, Илинойс, 29. вересня. — В углевій копални Консолидейтед Ковл Ко. в Лайк Крік случився нині підземний вибух, наслідком котрого погибло пятеро людий, а троє було ранених.

В хвилі вибуху в копални було 300 робітників. Перші поголоски донесли про смерть 9 людий, але при перерахунку робітників показалося, що погибло 5. Незадовго ратункові відділи справді винесли з майни тіла 5 погибших. Вибух случився якої пів милі від входу до шахту.

Причина вибуху покищо невідома. Припускають, що вибух газ. Власти розвели слідство.

НОТА АМЕРИКИ ДО ГОЛЯНДІЇ В СПРАВІ ПАЧКОВАННЯ НАРТОТИКІВ

ВАШИНГТОН, 29. вересня. — Секретар стейту Гюз вислав до голяндського уряду ноту, в котрій повідомляє його, що до Злучених Держав пакують велику скількість наркотиків та що велика їх частина походить з чужих країв.

Звіт про пачковане наркотиків мав бути предложений Голяндії на основі гаґської умови про поборювання сеї торговлі.

МАЮТЬ ЛЕТІТИ ПОЧЕРЕЗ АМЕРИКУ БЕЗ ПЕРЕСТАНКУ

ВАШИНГТОН, 29. вересня. — Військовий відділ летництва покінчив уже приготовання для переговів в безперервним леті понад американський континент, що мають відбутися на початку місяця жовтня.

Летіти мають з міста Сан Дієго в Каліфорнії до Нью Йорку, котрі в простій лінії віддалені від себе на 2,700 миль. Лет має правдоподібно початися дня 5. жовтня.

СПОДІЮТЬСЯ ВЕЛИКОГО ПОПИТУ НА АМЕРИКАНСЬКЕ ЗБІЖЕ.

ВАШИНГТОН, 28 вересня. — Американське міністерство торговлі сподіється великої брачки на американське збіже сеї осени.

Сподіється сього на основі звітів зі стану жнив в Европі, як також на тій основі, що більшість европейських держав буде старатися заспокоїти передусім свої власні потреби, заким пустить своє збіжа на заграничні ринки. По докладнім обчисленню принасів збіжа в Европі, департамент торговлі прийшов до переконання, що Европі не достає свого року коло 160 міліонів бушлів пшениці, не кажучи нічого про недостачу других збіж. Не достає також збіжа декотрим американським державам, як приміром Мексикови.

ПІШОВ ДО ТЮРМИ ЗА ЗНЕВАГУ ПРАПОРА.

Підчас військового походу в Дес Мойнс, Айова, один видець не захотів здоймити капелюха, хоч стоячи поблизько Американці кілька разів о се його просили. Хтось нарешті нарешті здоймив йому капелюх мимо його спротиву, а потім ще й зажадав його арештовання. Коли арештований напнувся в арешті та розповів свою пригоду, арештанти, що сиділи з ними в тій самій келії, кинулися на нього й тяжко його побили. Взаїмний сторож почув крики битого, та врятував його з рук розлючених вязнів.

НЕЩАСНІ ПРИГОДИ В АМЕРИКАНСЬКІМ ВУГЛЕКОПСТВІ.

Дві тисячі робітників гине що року наглою смертю на роботі в американських копальнях вугля. На протязі послідних дванайцяти літ, лиш в 1903) році було трохи менше копальняних катастроф і смертельних випадків, зрештою в усіх прочих роках аж до 1921 щорічне число жертв в вугільній промисловости Злучених Держав перевисшало навіть дві тисячі. В 1921 році погибло в Америці 1,973 вуглекопів, в 1920, аж 2,271. В те число залічено всіх убитих в шахтах та при праці на земли, присипаних обривом вугля та погибших від експльозії газу або вугільного пилу, від зриву експлодуючих матеріялів, від електрки та вогню.

В порівнанню з попередними роками число смертельних випадків в 1921 році зменшилося, одначе причиною того зменшення не є краще забезпечення майнерської праці, а лише значне зменшенне продукції вугля і числа працюючих робітників. В 1920 році добуто в мерці 645,658,000 тон вугля, в 1921 лише 494,500,000 тон вугля. Коли з тим числом порівняти число смертельних пригод в американських шахтах, то виїде, що кождий міліон тон вугля був окуплений життям чотирох людий. Так як в 1921 році в усіх вугільних шахтах Америки працювало приблизно 750,000 робітників, то далі виходить з того обрахунку, що на протязі одного року з кождих 375 вуглекопів один погиб.

Заведені послідними роками охоронні засоби мали лиш той добрий наслідок, що взагалі зменшується число великих катастроф, в яких гине богато робітників нараз, особливо в наслідок вогню і експльозії. Таких більших катастроф, з пятьдесятьма або більше жертвами, було в 1921 році лиш пять і згинуло в них разом 34 робітників.

ПОХОРОНИ СЕНАТОРА ВОТСОНА

Похорони сенатора Вотсона, що помер кілька днів тому в Вашінґтон, відбулися в четвер в місті Томсон, Джорджія де, було постійне мешкання сенатора. На похоронах був величезний здвиг народа.

ГАРНИЙ КАВАЛЕР.

В мешканню якогось Боровинского в Ню Йорку винаймає комнату одна дівчина, Естеля Біґан на імя. До неї залицявся вже від довшого часу кавалер, якого її представили приятелі господаря дому, а котрого загально знали лишень по імени як „Стифа". Залицяння кавалера не мали великого поводження, бо дівчина його не любила і се йому отверто заявила. Та се не дуже зражувало Стифа і він далі ходив в гостину до знакомого хазяїна. В середу сполудня він зайшов до дому тоді, як в хаті не було господаря, а лишень його жінка, дитина та дівчина, його любка. Він приніс зі собою фляшку якогось напитку, за котрий він говорив, що се „грейпджус" (виноградний сок). Жена хазяїна напилася сейчас з фляшки, а потім дала дитині, котра теж напилася. Коли кавалер подав фляшку дівчині, ся потягнула з фляшки лишень один ковток. Незадовго напиток почав ділати в дуже підорілий спосіб: Мати та дитина таки сейчас втратили притомність, а дівчина ослабла. Стіф тоді кинувся на дівчину, звалив її на землю, сягнув рукою в корсет, де вона, не довіряючи банкам, держала гроші, і витягнув звідти звідти 2.703 долярів. З тими грішми він вибіг з хати та пропав в місті.

Дівчина ще мала на стільки сили, що доволіклася до полісмена на вулиці та розповіла йому пригоду. Поліція сейчас завізвала шпитальну поміч, щоби ратувати людий перед можливими отроєннєм, а рівночасно пустилася шукати слідів злочинця. Хазяїн хати, котрий надпився незадовго зроботи, не міг сказати нікому нічого ближче про свого гостя. Шпитальний лікар забрав останки напитку у фляшці для хемічного розкладу.

НАВІЗНО НА ЗЕЛІЗНИЦЯХ.

Кілька зелізничих підприємств в східній части Злучених Держав зарядило обмеження свобідного пересланя товарів на своїй лініях. Пенсильвенійська зелізниця приміром, оголосила, що через брак возів вона примушена обмежити в слідуючих 10 днів перевіз товарів до поживи, топлива та других необхідних до життя річий.

АРЕШТУВАЛИ СТРАЙКАРІВ.

На тлі страйку кушнірів в місті Ню Брансвик, Н. Дж., прийшло до бійки межи робітниками, після котрої поліція арештувала трох робітників, обжаловуючи їх за побитте страйколомів.

ЗЛОДІЇ ДІСТАЛИ $1,200 З УКРАЇНСЬКОЇ КНИГАРНІ

В ночи дня 13. вересня с. р. добулися злодії до Української Книгарні (Ф. Доячека) п. ч. 850 Мейн стр. в Виннипеґ, Ман. Канада, вкрали з каси 200 дол. готівки та забрали годинників, перстенів і инших дорогих річий на суму 1000 долярів. Злодії не лишили по собі ніякого сліду і крадіжи не спостережено аж рано, коли вже отворено книгарню. Злодії добули ся до книгарні через вікно з заду будинку.

ХОТЯТЬ СПРОВАДЖУВАТИ ГОЛЯНДЦІВ ДО КАНАДИ

Барон Сандберг, представитель Голяндії мав онодї нараду з членами [illegible] міністерства [illegible] провадження голяндських фармерів і робітників на фарми в західній Канаді. Надіються, що до Канади прибуде богато Голяндців в короткім часі.

УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР НА ВОЛИНІ

В Луцьку розпочав свою працю театр зорганізований при „Просвіті". В першу чергу буде виставлено: „Про що тирса шелестіла". При театрі організується хор і капелю.

Убийство старця.

В селі Дмитровичах, п. Ярослав, замордовано 90-літного старця, котрий пас коні на совиску.

Вже вийшла з друку нова книжка

ПРИ БИТІЙ ДОРОЗІ

оповіданнє з часу великої війни

Автором її МИКОЛА СТРУТИНСЬКИЙ.

Видавництво У. Н. Союза.

„Шевченко порівнав Україну і український народ до „чайки небогі, що внесла літя при битій дорозі". У світовій війні, з усіх частин українських земель, потерпіла найбільше Галичина та Буковина. Борючися армії билися на галицькій території і перемінили великий шмат землі в пустиню. Нова повість перепоїдає не, що переживали наші села, а за підклад бере автор своє рідне село, де з більше тисячі газдиств не остало по війні ні одного. Страшна кривда, яка діється нашим хліборобам від сотоок літ, воєнні страхіття і суцільність українського народу змальовані у книжці яркими красками. У ній зясовна трагедія України, яка, розділена ворогами, мусіла посилати своїх синів до братовбійчого бою на двох противних фронтах. Але разом із цим зображуються наші свідомі люди, які бачуть ясно і мету і спосіб. Ми стрічаємо у ній українських державників, які видять ясно, що Україна дійде скоро до повної свободи і зуміє збудувати таку державу, де усі верстви будуть жити у повнім щастю. Автор ставить як основу ідеальної української держави хліборобів, котрим усі другі суспільні верстви стануть до помочи. В оповіданню богато сільських картин, які буде мило видовити собі нам, що живемо на чужині. Книжка обіймає 301 сторін, а коштує усього 85 ЦЕНТІВ, а пересилка 15 ц.; разом $1.00. Хто бажає взяти книжку в розпродаж, дістане відповідний опуст. За поодинокими книжками посилайте гроші з своєю адресою до книгарні:

"SVOBODA", 83 Grand St., JERSEY CITY, N. J.

Хто замовлює більше число, пишіть на адресу автора:

N. STRUTYNSKY, 453 W. Norwood Ave., YOUNSTOWN, O.

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ ПРИСЛАЛА ВЕЛИКУ ВОЄННУ ФЛЬОТУ І ВОЗДУШНУ СИЛУ ДЛЯ ОХОРОНИ ДАРДАНЕЛІВ І ЦАРГОРОДУ

ЦАРГОРОД (Константинополь), столиця Туреччини 29. вересня. — Дарданелів сторожить тепер велика британська воєнна фльота, більше аніж яка, що колинебудь брала участь у війні.

Воєнні кораблі і дредноти наче кріпости на воді стоять на сторожі переходу з Малої Азії до Европи. Кромі того на побережі є сильні британські віддали летунів, що готові на випадок війни сипати бомби й огонь з воздуха.

На переді великої британської армади пливе два дредноти, що мають містоти по 34,000 тон, Ренвендж і Резолюшен. Потім ідуть три боєві кораблі Сенчуріон, Кінг Джордж і Аерн Дюк. Сі кораблі мають 16-інчеві гармати, які несуть кули на віддаль 20 миль. Решта британських воєнних кораблів складається з найбільше модерних кружляків і проти-торпедовців, та двох кораблів для перевозу дітаків.

Британці є певні, що ся їх воєнна фльота буде миром проти кемалістів, якиб вони хотіли намагатись перейти Дарданельський пролив. Вони запевняють, що ся фльота є теж вистарчаючою ослоною для британського війска, яке стоїть в шанцях біля Ханаку.

Британська воздушна сила буде також пильнувати Царгороду. Літаки літати-муть понад турецьку столицю й інші турецькі середки поблизу та оберігати в них спокою і порядку. За літаками пожене воздушна фльота метавок бомб, воздушних лодок і водно-воздушних суден.

Кемалісти мають около 60 воздушних літаків і лодок ріжного рода, але з ними вони не можуть мірятися з британською воздушною силою, яка вже є біля Дарданелів. Один тільки корабель „Аргус" нині привіз 20 великих воздушних літаків, яких у Турків цілком немає.

До Царгорода прибуло вчера знова 3,000 британських жовнірів, яких витали сердечно тамошні европейські жителі і Вірмени. Британці прийшоть сюди ще більше своїх війск.

БРИТАНСЬКИЙ УЛЬТИМАТ МУСТАФІ КЕМАЛЕВІ ПАШІ

ЛОНДОН, 29. вересня. — Генерал сер Чарлз Герингтон, британський командант Близького Сходу, повідомив британське правительство, що він зажадав від Мустафи Кемала паші, щоби сейчас завтра свої війска знад Дарданельського пролиму. Се є його ультимат до турецьких націоналістів.

Британське правительство відбуло нараду у сій справі і постановило повідомити ґен. Герингтона, що воно одноцушно його підпирає в його становищі до турецьких націоналістів.

КЕМАЛ ПАША НЕ УСТУПЧИВИЙ

ЦАРГОРОД (Константинополь), столиця Туреччини, 29. вересня. — Кемал паша не проявляє уступчивости у відношенню до Великої Британії.

Він відповів на ноту ґенерала Герингтона, щоби Британці уступили перші знад Дарданелів, а потому він трохи уступить.

З уваги на те вважають, що війна над Дарданелями може вибухнути кождої хвилі.

ФРАНЦУСЬКИЙ „ПРИЯТЕЛЬ" КЕМАЛА ПАШІ В МАЛІЙ АЗІЇ

ПАРИЖ, 29. вересня. — Делеґат французького правительства і „приятель" Кемала, Франклен Буйон, прибув у четвер вечером до Адана, в Малій Азії, де стрінувся з Кемалем пашою. Відтам він поїхав з ним до Ангори, тимчасової турецької столиці в Малій Азії, де відбуде довшу нараду з цілим кабінетом турецьких націоналістів.

Турки вгадують, що Кемал паша не дасть Великій Британії відповіди скорше як в понеділок.

І КОРОЛІ ВЖЕ НАБРАЛИСЬ РОЗУМУ

ПАРИЖ, 29. вересня. — Уступивший грецький король Константин не буде так бідувати як пок. австрійський цісар Кароль. Він завчасу зложив собі в заграничних банках два міліони долярів, і коли виїде заграницю, то мати-ме з чого жити.

Його жінка Софія вислала теж завчасу заграницю свої дорогоцінности.

ЦІННА ЗНАХІДКА НА УКРАЇНІ

КИЇВ, 10. вересня. (Укрінтаґ). — Каменецьподільська большевицька газета повідомляє:

Учений археолог Титаренко знайшов у Подільській губернії кістяк мамута, гетьманську булаву, силад зброї Запорожців, який вважали загинувшим, та архів барської конфедерації.

ХОЛЕРА НА УКРАЇНІ

ХАРКІВ, Україна, 2. вересня. (Укрінтаґ) — Харківська большевицька газета „Комуніст" (ч. 178) повідомляє:

Пошесть холери, яка ослабла була в червні та в липні, нині знову збільшилась.

І „РАДЯНСЬКА" УКРАЇНА В ОБОРОНІ СВОЇХ ПРАВ У ВІДНОШЕННЮ ДО МОСКОВЩИНИ

ХАРКІВ, Україна, 2. вересня. (Укрінтаґ). — Харківська большевицька газета „Комуніст" (ч. 177) повідомляє:

„Стверджуючи необхідність виконання Центральним Статистичним Управлінням України, загально-федеративних статистичних робіт, Президія Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету визнала, що в майбутньому робити загально-федеративного характеру мусить розпоряджатися лиш після попередньої згоди з Центральним Статистичним Управлінням України".

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:
Three cents the copy.

One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00

Foreign and Jersey City Rates.

One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

ПЕРЕДПЛАТА.
Поодиноке число три центи.
В Америці Сяті і заграницею.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

УКРАЇНСЬКА ПОЗИЧКА В КАНАДІ І ФОНД НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ В АМЕРИЦІ.

В минулому адміністраційному році (від літа, 1921, до літа, 1922) Українське Правительство Галичини одержало позичку від американських Українців в сумі $111,000.

Ся позичка була вжита на удержанне Правительства та на його діяльність в тому часі, отже головно на дипльоматичну роботу, яка досі вже увінчалась доволі значними успіхами.

Тепер перед Галицькою Україною і перед її Правительством, яке є закордоном, є новий рік праці і боротьби за державну самостійність краю.

Се боротьба тяжша, бо острійша, далеко острійша і безперечно коштовнійша, в жертвах крови і майна.

Тепер є питанне, чи Україні в Америці поможуть і на другий рік праці та боротьби, Правительству Петрушевича і старому краєви?

Правительство Петрушевича на другий рік не розписувало позички в Злучених Державах, а тільки за почином українських організацій збирає добровільний Фонд Негайної Допомоги Рідному Краєви, який головно має піти на чинну боротьбу проти ляцького окупанта в Галичині.

Натомість розписало позичку в Канаді.

Се перша українська позичка в Канаді (тодічної позички в Канаді, яку зачато але зараз здержано, не розписувало Правительство Петрушевича, ані її не затверджувало).

Канадійську позичку розписано на 50,000 канадійських долярів. Переводить її Українська Місія у Винніпегу, Ман., під проводом дра Осипа Назарука. Позичка щойно зачалась, але вже в перших днях виказує красні успіхи. Отже є надія, що канадійські Українці не дадуться завстидати американських, і надолужать свого року те, чого не могли — з несвоєї вини — зробити торік.

Якби канадійська позичка і Фонд Негайної Допомоги в Злучених Державах, досягли — і то по змозі як найскорше — бодай разом тої суми, яку американські Українці зложили на першу позичку, то се вже була би друга українська побіда перед лицем старого краю і цілого світа і ворогів.

Бо цілий світ і вороги нашої рідної землі глядять не тільки на боротьбу за українську державність, але також і на те, ХТО ЗА СЕЮ БОРОТЬБОЮ СТОЇТЬ.

Де ті полки, що стоять вперто в бою за державність і за самостійність української землі?

А ось є СОТКИ УКРАЇНСЬКИХ ГРОМАД В АМЕРИЦІ І В КАНАДІ, З МІЛЮНОМ ГРОМАДЯН!

Вони приняли визов ляха на війну і приймають в ній участь своєю щирою матеріяльною допомогою.

Та боротьба не може устати, ані не може вже тепер перериватись, ані припинюватись, бо кожде наше захитанне се побіда ворога.

Вона мусить іти нестримно, вперто і завзято, аж до повної побіди.

Се мусять собі сказати наші браття Канадійці при збірці позички, і ми Американці при збірці Фонду Негайної Допомоги.

Український громади в Канаді і в Злучених Державах повинні взятись до діла сейчас. Не тратити ні хвильки часу.

Нехай побідить справа українська, велика справа вільности нашої Галицької Землі, а нехай лежить побита підла робота агентів пана Пілсудського і пана Йоффе, що по братерськи підписали злочинну умову 18. марта, 1921, в Ризі, намагаючись роздерти між себе українську землю!

Старий край кличе до нас о поміч, а ми вислухаймо його і даймо ту поміч та даймо скоро, не ждучи!

СУДОВИЙ ОСУД ПРОГІБІЦІЇ.

Кілька днів тому велика лава присяжних суддів в повіті Сан Франциско в Каліфорнії, покінчуючи свою роботу, видала публичну заяву про прогибіцію, в якій є дуже цікаві спостереження про наслідки заборони горячих напитків.

Закидає наперед лава присяжних, що прогибіційний закон викликав велике число наркотичних случаїв, себто піхнув людий заживати ріжні подражнюючі средства. Люди, які давнійше успокоювали собі нерви напитками, тепер, не маючи напитків, попадають в богато тяжші від пятинки налоги наркотизовання.

Зрештою пятинки від заведення прогибіції зовсім не поменчало. Як стверджують присяжні судді, ціла Каліфорнія вкрита приватними дестилярнями горівки, вина, пива та других напитків. Наслідки сього „домашного промислу" просто страшні: Люди, які давнійше вдоволялися слабими напитками, тепер привикають до лютих виробів домашнього промислу. Число смертий від затроєння значно побільшилося. Молоді люди, які давнійше, коли істнували публичні салуни, не мали доступу до горівки, нині в часи домашнього вироблювання, стикаються з горівкою просто кождого дня, привикають до горівки за молоду, переміняються завчасу в піяків.

Очевидно, є також богата „бутлеґерів", що вирабляє горівку та другі напитки не для себе, а на продаж. Хоч їм грозять тяжкі кари, мимо сього вони ризикують свою свободу та маєток, бо сподіваються великих приходів; Як каже лава присяжних суддів, всі сі безправні дестилятори горівки як один муж стоять за прогибіцією.

На основі сих фактів санфранциска лава присяжних суддів, лучачи всіх представників Каліфорнії в Конгресі старатися о як найскорше відкликане, або що найменче обмеженне, прогибіційного закона.

Чи правда воно все те, що вона говорить в своїй заяві, чи не правда, всеж таки, коли лава присяжних суддів поважується говорити так явно-славно проти обовязуючого закона, то видно, що так думає величезна більшість народа. З тої одної причини, хочби всякі другі закиди проти закона були пересаджені, закон заслугує на скорий похорон. Не повинно бути законом то, що поважна більшість народа вважає за шкідливе та невідповідне.

„Д І Л О".

Мені було пять літ, як стало виходити „Діло". Батько мій був тоді в Крегульци на Поділлю, недалеко Збруча.

Зелізниці, яка тепер переходить біля Крегульци (з Чортковa до Гусятина), тоді ще не було. Тоді ходили „деліжанси", високі на жовто помальовані вози, в котрих возили не тільки посилки, але й пасажирів. Цей „деліжанс" переїздив поприв на хату, саме тоді, як ми пили пополудневу „в чесну каву".

Всі зривалися від стола і бігли дивитися, хто їде і чи велику почту везе „деліжанс".

Почтар, проїзджаючи селом, трубів. Це була одна з нечисленних розривок тодішнього одноманітного сільского життя.

Але почти в селі не було. Раз на тиждень ходив громадський післанець цілу милю і приносив її.

Від коли стало виходити „Діло" батько посилав піддячого два рази в тиждень, (мабуть в четвер і в суботу), щоб скорше дістати часопись. „Діло" виходило тоді два, чи три рази в тиждень, вже не тямлю, бо з тої пори минуло, чи минає літ 45.

Господи, якже нетерпеливо дожидали цього післанця, як бігали від вікна до вікна й зазирали, чи він не йде.

А як прийшов, батько й мати сідали за столом, часто-густо приходив також учитель Винярський і дяк Гилько Смольний і починалося вичитування „газети" від дошки до дошки.

Ніхто собі нині уявити не може, чим тоді було „Діло" для подільського надраниного села.

Воно вязало його з широким світом, подавало звістки з цілого краю, ширило гарними статтями почуття національне, а головна річ, писане було чистою народньою мовою, такою, яку всякий міг зрозуміти.

Це була велика новість. Бо до „Діла" народньої часописі не було. Народньої або не читали жадної газети, або мусіли читати москвофільське „Слово", редаговане, що правда досить справно, але писане ясвечи і повне духом обелїжнення. Мій батько був народовець і „Слова" не передплачував. Але найближчий наш сусід, парох Кощобинець, старенький о. Пилип Голінатий, тримав „Слово" і привозив його що суботи, щоб читати що важнійші вісти та вести політичну балачку, здебільшого про білого царя, що мовляв: „він нас не забуде. З весною пересступить Збруч".

Бляженні вірующі. Мій батько не вірував.

Як стало виходити „Діло", о. Голінатий перестав привозити своє улюблене „Слово", але й дальше приїздив що суботи, щоб разом з батьком читати нову газету „Діло". Згодом він переконався, що „Діло" краще від „Слова", бо всетаки, що діло, то не слово і став одним з передплатників „Діла".

Така перемінa в політичних поглядах збулася в неодній нашій інтелігентній хаті і тільки дуже загорілі - святошці та смертельно запаморочені твердяки трималися свойого „Слова".

Народня мова, українська ідеольоґія і більше демократичний, поступовий дух непомітно ширили свідомість національну. Таку велику службу робило тодішнє „Діло".

На йому я навчивсь читати. Букваря на очи не бачив. Зразу питав батька що це за буква, що значить друга, десята, а там і взявся цілі слова складати.

З газетою тоді поводилися куди краще ніж нині. Нею не підпалювали в печі, не обгортали пляшок, лиш складали число до числа. Тому то, коли я вивчився букв і пізнав велику штуку складати їх до купи, батько прочитував зі мною фейлетони „Діла". В першу чергу Діккенса „Святий вечір". Уявіть собі, 45 літ минає, а я мов нині бачу, як сиджу в зимове пополудне біля вікна в нашій ідальні і прочитую тую чудову, фантастичну поему в прозі. Чую, як волоси знімається в горі.

Можливо, що коли я нині маю щастя, чи нещастя бути одним із українських поетів, то завдячую це в значній мірі „Ділови". Незабаром переїхав я до Бережан, до свого діда Михайла Глібовницького і став ходити до школи, відразу до другої кляси. І дальше читав „Діло", бо дідо передплачував його.

Я ріс і „Діло" росло. Воно стало видавати літературний додаток, „бібліотеку найзнаменитших повістей". Якже нетерпеливо чекалося на це число, до якого доданий був окремий аркуш повісти. Зразу не вмілося цього аркуша складати, щоб сторінки як слід наступали по собі, але скоро поборолося і тую трудність. Я прочитав „Дим" Тургенева, „Два міста" Діккенса, „Любов убогого молодця", „Фромонт молодший і Рієслер старший", словом усі додатки до „Діла" і тая лектура лягла основою мойого белетристичного знання.

Минуло кілька літ. До Бережан приїхав покійний суддя Дамян Савчак, зажив у дружбі з моїм покійним батьком, вони взялися орґанізувати повіт та шукати звязків з орґанізаторами сусідних повітів Рогатинського й Підгаєцького.

Явилася потреба дневника і я дуже добре пригадую собі тії розмови й заходи, щоб „Діло" перемінити в дневник. Збирали акції, приєднували нових передплатників і яка-ж була радість, коли появилося перше число „Діла" як дневника.

Та забув я ще згадати й про великий смуток. Пригадую собі як помер перший редактор і основник „Діла" Володимир Барвінський. Всі казали, що він запрацювався. В Бережанах відбулися поминки, в церкві стояла мохом обложена могила, мали синьо-жовті ленти, горіли сині вогні, співав гарний студентський хор, на могилі лежав портрет покійного, а властиво маленька фотографія, обвита чорною крепою і обложена лавровими й дубовими листками.

Потім подбала львівська громада про друк портрету покійного В. Барвінського, першого редактора „Діла" і не було сім'ї домої української хати в Бережанах і в Бережанщині, деб сей портрет не висів.

Про популярність „Діла" як дневника свідчить факт, що його передплачували навіть деякі старші ґімназійні ученики і мандрувало воно з рук до рук поміж молодіжю. (Коли мене память не зводить одним з таких передплатників був пізнійший суддя Василь Бережанський).

Я був у 4 чи 5 кляси, як до Бережан прийшов Др. Андрій Чайківський. Він був близше знайомий з редакційним комітетом „Діла", допісував до його і „Діло" робилося для Бережан ще ближним і ще дорожим.

Хто його читав, цей був Українець, Україна без „Діла" — годі було собі тоді уявити.

Там ви знаходили статті на всякі політичні теми, там був огляд нашого суспільного й культурного життя, там кожний читач міг довідатися, які кривди діються нам, там у фейлетонах були новини нашої і чужої літератури, а врешті „Діло" подавало й особисті вісти, хто з ким одружився, хто вмер, хто здав матуру, яку і де дістав посаду.

В часах, коли на провінції не знали телефонів, а на вид телеграфічної депеші всякий з нас здрігався, коли до зелізниці з Бережан було шіст миль „кольової" дороги — без „Діла" не було життя.

Одна біда, воно друкувалося стимольоґією, хоч пропаґувало ідею фонетики; ну, але це вже трів нашого страху перед новостями. Коли я здав матуру і пішов на університет до Відня, „Діло" стало для мене синонімом рідного краю, посередником, котрий вязав мене з рідною землею і з рідними людьми. Я не міг читати його критично, бо мав до нього окремий сентімент, защіплений ще від дитини.

Тому, коли я перейшов з Відня Львова, перші мої кроки були до „Діла". Там мене приняв тодішний редактор Іван Белей і в „Ділі" я став друкувати свої перші твори („Шумка", „На палеті", „В світ за очи" і т. д.).

Кілька літ дописував я до „Діла", розуміється за прости Біг, бо тої нікому про гонорар і не снилося. Рад був, як діставав газету.

Що лиш як став я давати свої вірші й оповідання також до „Руслана", в „Ділі" зачали дивитися на мене з коса. А всеж таки покійний Ярослав Весоловський нераз звертався до мене, щоб я написав йому статтю, а бувало й так, що я писав їх на телеграфічні візвання і друкував під псевдонімом.

Прийшла війна, наїхали Москалі на Галичину, „Діло" перестало виходити. Прийшлося втікати на Угорщину, тинятися по всіляких Гуштах і Шатмар Неметі, більше як два місяці не бачилося своєї часописи. Не потрібую казати як сильно відчувалося тую недостачу.

Аж у Відни стали видавати деякі українські часописи нашою та німецькою мовою. Але були це еміґрантські орґани. Їм бракувало тих живих соків, які тягне преса з рідного ґрунту.

Судьба нашої журналістики за час польської окупації всім нам відома. Про неї нема що й казати.

Аж отсе дня 1. вересня 1922 р. „Діло" починає на ново виходити.

Я прочитав перше число і ніби побачив давного, доброго знайомого. Не змінився. Лиш одну точку над „і" згубив. (Перше було „Діло", а тепер прямо „Діло"). Але дух остав той самий, національно-демократичний, щире український і самостійницький.

Мимохіть пригадуються давні часи, мало що не пів сотні літ нашого народного відродження, котрого „Діло" було одним з головних і найвиразнійших висловів. Пів сотні літ — це не дрібниця, це вже навіть у житю часописи спорий шмат часу. Скільки праці, скільки зусиль пішло на видання тих тисячів чисел дрібно задрукованого паперу! Чого нема там на сьогоднішнім шпальтах! Скільки радости і національних гордощів, і скільки розчарувань і смутку... Щож! Така вже доля одиниць, гуртів і народів. Життя не сплітається з рож, — бувають у йому і глиг і бурян і хопта. І без похибок воно не обійдеться, бо ніхто з нас не єсть непомильний.

І „Діло" теж представляє такий букет. Але всеж таки переважу має в йому синьо-жовтий вміст і вища подільська пшениця. Скількість корисного матеріялу — прямо величезна. Вже перший редактор „Діла", Володимир Барвінський написав для нього кілька сот усяких статей, а скільки там праці Белея, Гладиловича, Студинського, Вахринина, Целевича, Борковського, Франка, Цегельського, Лозинського, Назарука, Весоловського, Пшеніка і других!

Тяжко знайти визначнійшого України в межах колишньої Австрії, котрий не бувби постійним, або хоч принагідним співробітником „Діла".

З „Ділом" тісно звязана історія нашого відродження і будучий історик того відродження без „Діла" ніяк не обійдеться. Така тут сила найріжнороднійшого матеріялу.

Тому то кождий з нас витає „Діло" не тільки як старого й доброго знайомого, але також як заслуженого ветерана нашої журналістики і бажаю йому як найбільше читачів і талановитих співробітників до дальшої праці серед нових, важких умов в імя наших давних а все нових кличів: **за волю, правду і за добро нашого рідного краю, за цілість і самостійність України!**

Богдан Лепкий.

„ДІЛО"
Український дневник у Львові виходить 40-ий рік. Ціна 3 дол. на чверть року.
Адреса: Львів, ринок 10.

КУРС УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В МАНІТОБА КАЛЕДЖ У ВИННИПЕГУ.
МекКей, принципал Манітоба Каледж в Виннипеґу одної з найповажнійших висших шкіл в західній Канаді, оповістив, що сего року зачне ся в йому школі курс української мови для студентів і студенток, що ють амір працювати серед Українців. Інструктором української мови, як довідуємо ся, буде п. З. Бичинський, редактор „Канадійського Ранка".

ВИЙШЛА З ДРУКУ
„ВЕРХОВИНА".
сольова пісня з акомпаніяментом фортепяна.
Уложив і видав МИХ. ЗАЗУЛЯК.
ЦІНА 50 ЦЕНТІВ.
Замовлення слати на адресу:
"SVOBODA",
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

КОЛІНС УБИТИЙ, ВАЛЄРА ПОЛОНЕНИЙ.

З приводу братовбивчої війни в Ірляндії.

(Від власного кореспондента).

Колінс убитий, — Валєра полонений...

Валєра — президент ірляндської республики...

Колінс — головний командант ірляндської армії...

Ще так недавно ся відомість означала би, що сих двох найвисших представників ірляндської державної влади, найвизначнійших борців за ірляндську державну незалежність, **зустріла така доля з рук ворогів їх рідного краю.**

Жалобою й сумом була би тоді вкрилася ціла Ірляндія.

Трівога за будучність Ірляндії обгорнула би всіх приятелів свободи народів, свободи Ірляндії.

Але тоді ані Колінс, головний командант ірляндської армії, не впав у боротьбі з ворогами рідного краю, Англійцями.

Ані Валєра, президент ірляндської республики, не попав у ворожий полон, у полон Англійців.

Ні, — гірша доля судилася їм.

Колінса, головного команданта армії ірляндської держави, утвореної на основі англійсько-ірляндського договору, вбили **ірляндські повстанці,** які повстали проти ірляндської держави, утвореної згаданим договором, бо не хотять помиритися з тим, щоб їх рідний край оставав у якій-небудь звязку з дотеперішньою гнобителькою Англією, бо хотять вільної, незалежної ірляндської республики.

Валєру, одного з провідників ірляндських повстанців, узяли в полон війска ірляндської держави, які борються з повстанцями.

Не з ворожої англійської руки погиб Колінс, тільки з руки брата-Ірляндця, який уважав Колінса ворогом рідного краю.

Не в ворожий англійський полон попав Валєра, тільки в полон братів-Ірляндців, які вважають його ворогом рідного краю.

Це більшою жалобою й сумом має тепер причину вкритися Ірляндія, бо її найліпші сини воюють тепер брата проти брата, винищуючи себе взаємно.

Таке нещасте принїс Ірляндії англійсько-ірляндський договір, той договір, який мав закінчити вікову ворожнечу між Англією й Ірляндією, який мав принести Ірляндії нову добу, добу вільної держави в ряді держав всесвітньої британської імперії.

Так, закінчив він боротьбу між Англією й Ірляндією, а приніс боротьбу між самими Ірляндцями.

* * *

Причина теперішньої братовбивчої війни в Ірляндії лежить в тім:

Коли Англія, примушена до сього дотеперішньою боротьбою Ірляндії за визволенне, предложила Ірляндії становище окремої держави в ряді держав британської імперії, себто становище, яке доси займали: Канада, Австралія, Нова Зеляндія, Південно-африканська республика, — одна група Ірляндців під проводом Ґріффіна і Колінса (Ґріффіт недавно вмер, а Колінса вбили ірляндські повстанці) прийняла до переконання, що треба згодитися на предложенне Англії, бо виборoти для Ірляндії повну державну незалежність неможливо.

Думка сеї групи одержала більшість в ірляндськім республиканськім парляменті. На сій основі ся група утворила правительство, заключила англійсько-ірляндський договір і почала на його основі орґанізувати ірляндську державу.

Друга група Ірляндців, — під проводом Валєри, думала, що предложенне Англії треба відкинути й боротися далі аж до осягнення повної державної незалежности Ірляндії. Оставши в ірляндськім парляменті в меншости, ся група не піддалася волі більшости, тільки відняла повстанне проти ірляндського правительства, утвореного на основі рішення більшости.

Так почалася в Ірляндії братовбивча війна.

На основі відомостий ірляндського правительства має воно перевагу над повстанцями і сподівається швидко привернути спокій в краю. Одначе повстанці, навмисно вести неправильну війну з Англійцями, не так легко здаються.

Смерть Колінса, який попав у засідку повстанців, і полонення Валєри, якого взяли в полон війска ірляндського правительства серед боїв у місті Корк, головнім осідку повстанців, — се окремі епізоди сеї братовбивчої війни.

Здалека очевидно важко оцінити, хто більше завинив у сій братовбивчій війні. Зрештою в таких справах ніколи не може бути однозгідної оцінки.

Прим. мені здається, що малій Ірляндії справді неможливо було виборoти повну державну незалежність супроти такої могучої сили, як всесвітня британська імперія. При сім насуваються сумніви, чи на випадок, як би навіть Ірляндія осягнула повну державну незалежність, вона на тім ліпше вийшла би. Бо мала держава в теперішніх міжнародних відносинах не може бути зовсім самостійна і все мусить опиратися на якусь більшу державу чи групу держав. З огляду на все те мабуть таки найліпше остати в звязку всесвітної британської імперії на правах окремої держави.

Далі можна би сказати, що ірляндські непримирімі зле зробили, не піддаючися волі більшости. Адже якби вони були мали більшість в ірляндськім парляменті, то були би вимагали, щоби всі Ірляндці підлягли їх волі.

Та здалека, в справах, які безпосередно не болять, все лекше можна бути „обєктивним" і спокійно обмірковувати, що ліпше.

Одначе, як навіть стати на становище тих Ірляндців, що заключили англійсько-ірляндський договір, то показується, що вони **зробили тактичну помилку.**

Вони видно числили на се, що вони як більшість, зможуть накинути свою волю меншости, що меншість піддасться їх волі, — натомісць не числилися з тим, що меншість може підняти повстанне.

З тактичного погляду було би ліпше не накидати меншости своєї волі, не спішитися з заключенням англійсько-ірляндського договору, тільки зберегти далі англійсько-ірляндське перемиря і пропаґувати ідею примирення між Англією й Ірляндією доти, доки ся ідея не прийнялася би на стільки, що опозиція проти неї була би моральсько безсильна.

Здалека годі оцінити, чи така катика була можлива. Очевидно, ся тактика залежала не тільки від ірляндської більшости, але також від Англії, бо вона була можлива тільки тоді, коли б Англія не була настаила на швидке заключенне договору і вгодилася на продовженне перемиря.

В кождім разі упекнення братовбивчої війни в Ірляндії було можливе таким способом, щоб не приймати ніяких рішень, доки до них не дозріє весь загал. Або мир з Англією або дальша війна! — одначе чи одно чи друге повинно бути виловом **одноудушної волі народу.** Одноудушної в тім розумінню, що весь нарід тому рішенню піддасться і не знайдеться поважна меншість, яка підняла би проти того рішення боротьбу.

Теперішня братовбивча війна в Ірляндії є дуже навчаючим приміром для всіх тих народів, які борються за свою незалежність.

Кождий з тих народів стане колись на роздоріжжю, перед рішенням: чи миритися з ворогом чи бити ся далі. І ніщо в тій хвилі не є так страшне, як розділ серед народу, коли — замісць одноудушно стояти супроти ворога — брат починає воювати з братом.

Примір Ірляндії показує, що в питаннях, де ходить о цілу будучність народу, більшість не може накидати меншости своєї волі **тільки самою силою права більшости,** але мусить старатися перед тим **здобути собі морально загал народу,** так, щоб меншість була морально обезоружена. Аж тоді можна приступати до важних рішень, бо тільки тоді можна сподіватися, що рішенне не викличе братовбивчої війни.

Очевидно, в огні боротьби всякі міркування можуть показатися безсильними. Та все таки треба старатися обмірковувати те, що житте приносить і вчитися з досвіду инших.

Гайдельберґ, 9. вересня, 1922.

Др. Михайло Лозинський.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

І. С., Шікаґо, Ілл. — Справа не має загального інтересу, проте не можемо помістити. Це справа нашого села.

Читайте українські книжки і газети, бо часте читане веде до просьвіти, а просьвіта — се сила. — Пишіть по цінник книжок "SVOBODA",
83 Grand St., Jersey City, N. J.

ЧИ БУДЕ ЗНОВ ГОЛОД НА УКРАЇНІ?

Наслідки урожаю. — Офіціяльні заяви. — Продналог. — Не купувати, а лише жебрати! — Голод є і голод буде.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Ще перед яким-небудь місяцем представники совітської влади в краю та закордоном самі дивились і примушували цілий світ дивитись крізь рожеві окуляри на наслідки сьогорічного урожаю на Україні. Чудовий урожай! знаменитий урожай! величезний урожай! — так і лунало зі сторінок большевицької преси та з уст большевицьких комісарів. Закидаємо цілий світ збіжжям! Не треба нам нікого!...

Люде, хоч трохи поєвчені в обставини сільського господарства на Україні, тільки плескали здвигали, читаючи й чуючи ті істеричні вигуки. Звідки мав би взятись той „чудовий урожай" на Україні, коли не було насіння, щоб їх засіяти. Яка могла бути мова взагалі про який-небудь урожай на полудневій Україні, коли сільська людність там наполовину повимірала, а наполовину лежала цеї весни хора й виснажена?

„Курчат по осени рахують"... Настала й та осінь, і натурально виявилось, що ніякого урожаю — ані „чудового" ані хоч звичайного — на Україні немає, коли до брати цілу Україну вкупі, а не висикувати з неї окремих повітів.

Офіціяльні звіти організації д-ра Нансена подають такі відомости з полудневої України. На Запоріжжі зібрано 30 міл. пуд. хліба, а для прохарчування людности тут потрібно 93 міл. пудів. В околицях Мелітополя дві третини всеї землі позаростали щирицею та бурянами, а на засіяній одній третині урожай був зовсім кепський.

Кукуруза, про яку так багато й красномовно писав Раковський, не оправдала покладених на неї надій. „Сійте кукурузу!" — лунало цілу весну зі сторінок совітської преси. Добре. Привезли, закордону 8.5 міл. пуд. кукурузи й посіяли. Та певно якось недобре сіяли, бо на Миколаївщині, Київщині, та Харківщині — якраз там, де й найбільше досіяно — вся кукуруза пропала. Не помогло, виходить, і це.

Та нема потреби занадто дрібно перечисляти поодинокі наслідки урожаю, коли маємо перед собою один великий і загальний доказ, який все собою покриває. Це — **офіціяльне прохання представника совітського уряду до д-ра Нансена, щоб той подбав закордоном про дальшу харчову допомогу для голодуючих місцевостий, а передовсім для полудневої України.** У тім прохані, між иншим, говориться:

„Великі частини торішнього голодного району, в тім числі Крим, українські губернії Одеська, Миколаївська та Запорізька, дуже потерпіли від неврожаю та режних шкідників. **Людність перебуває там нині у ще гіршім стані, ніж перед роком"...**

Як бачимо, все в дійсности сталося так, як мусіло статися. Барабанні вихвалювання „чудового", „знаменитого" й „величезного" урожаю показались блофом, а перед очима знов стоїть страшний факт голоду на Україні.

Розводитися в сто третій раз над **причинами голоду на Україні** — річ зайва й нудна. Краще поглянмо, яких заходів уживає совітська влада, щоб запобігти новому поширенню голоду на Україні й повторенню тих пекельних страхіть, яких надивилася наша людність останньої весни.

Заходів справді вживається, й то дуже рішучих.

Насамперед, совітська влада звернулась за допомогою до д-ра Нансена. Та про це вже згадувалось.

Далі... Про навіть не повертається написати таке, та нема ради: з пісні слова не викинеш. Отже далі — **совітська влада зарядила негайне, безпроволочне й суворе стягнення продналогу по цілій Україні.** Вже розчислено дуже докладно, на скількох десятинах зібрано (чи малося зібрати) урожай і зі скількох десятин мається заплатити продналог. Для ілюстрації большевицької точности наведемо кілька чисел.

Площу совітської України, з якої сього року сподівалися урожаю, обчислено в 32,497.000 десятин. Продналог має бути стягнено з 29,535,000 десятин. Виходить отже, що большевики „великодушно" подарували продналог з 2,962,000 десятин. „Великодушність" справді неучувана, але треба близше придивитись, чого вона варта.

Насамперед, звідки взяли большевицькі статистики, що на Україні має сього року бути зібраний урожай з **32½ міл. десятин?** Грішний чоловік, я колись також займався статистикою України, але щось не пригадую собі, щоб навіть за добрих старих часів на Україні сіялося стільки хліба. Щоб не покладатись на власну память, яка може й зрадити, беру сторінку книжочку „Статистичний Справочник по Півдню Росії" (Полтава, 1910) і знаходжу в ній, що на Україні до війни під усіма хлібами, картоплею, буряками, тютюном та иншим, було всього **27½ міл. дес. землі.**

І що то була за Україна! До неї тоді зачислено було цілу Бесарабію, цілу Донщину й цілу Таврію з Кримом. І сіялося тоді не так, як нині, а кождий дрібнесенький клапоть землі приносив якусь користь. І все-таки вийшло тоді не більше як 27½ міл. десятин. А нині, коли Україна з большевицької ласки зменшилась навіть по-під свої етнографічні границі, коли цілі великі простори землі за браком насіння, реманенту й робочих рук лежали останній рік облогом — і тут большевики умудрились набрати аж 32½ міл. десятин? Красненько дякуємо за таку „статистику"! Хоч ми й „контрреволюціонери", а все робимо й ніби-то несвідоме...

Штучно і шахрайський спосіб збільшивши загальну засіяну площу, большевики можуть бути „щедрими" й „подарувати" Україні продналог з неповних трьох міліонів десятин. А-ле-ж і тих 29½ міл. десятин, з яких продналог має бути „негайно, безпроволочно й суворо" стягнено, фактично також істнують лиш на папері. Ми чисмо, що **на Україні в останнім році могло бути засіяно найбільше 10 міл. десятин землі.** Що большевики понараховували по-над це, то, одне шахрайство.

Проте з голодного українського селянина стягнеться все до останнього зернятка, після фантастичного большевицького обрахунку. Вони навмисне так багато понараховували, щоб більше можна було стягнути, і стягнуть, як це зроблено було торік. Це й називається по большевицькому „боротьба з голодом".

Маємо вже, таким чином, два способи, совітсько-урядової боротьби з голодом: жебранне перед закордоном і обдирання власного. (чи то-пак чужого, українського) мужика. Але є ще третій спосіб, і то може найбільш геніяльний.

На початку сього літа, коли голод найбільше дошкулив, большевики позакуповували закордоном трохи збіжа. До краю привезти вони його „не встигли", бо, наспіло дорване американське збіжа. Здавалося-б, що нині, коли голод знов стоїть біля порогу, вони те збіжа повезуть і порозадають його голодним. Тепер послухайте, що повідомляє з цього приводу офіціяльна большевицька телеграма з Москви з дня 23. серпня:

„Народний комісаріят закордонної торговлі наказав Аркосови (це така кооперативна большевицька організація) **не ввозити до Росії партію збіжа, закуплену ним в останнім часі. Це збіжа буде продане на лондонськім ринку".**

І то правда: нащо привозити до Росії куповане збіжа, коли знайдуться добросердні люди, які привезуть його задурно? Ті гроші можна буде вжити на щось корисніше: прим., на субвенції комуністичній пресі закордоном, на військову шпіонку на чужих державах, а нажу по чужих державах, на кулями перепрашуваних чекистів на комісаріях десь на тепських водах Та хіба мало є корисних та добрих справ на світі? Голодні-ж селяне можуть зачекати й на благодійну закордонну допомогу. А як помруть, не дочекавшись — ну, що-ж, менше буде „куркулів" і „жовтоблакітних контрреволюціонерів" на Україні, тільки й сього...

При такій системі урядової „боротьби з голодом" нікому не покажеться дивним наш висновок, що **голод на Україні є і буде.** Сумний це висновок, а для нашого безталанного народу, що стогне під большевицьким „владою", це майже вирок смерти.

Радянин.

Берлін, 4. вересня.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ДЕРЖІТЬ БЛЯШАНКУ ЗА

MAGNOLIA і STAR MILK

ЗАВСІДИ

В СВОЇЙ ЛЕДИВІЙ ДО БЕЗПРОВОЛОЧНОГО УЖИТКУ

ЗАХОВУЙТЕ НАЛІПКИ ЗАДЛЯ ЦІННИХ ДАРУНКІВ

НАПИШІТЬ НА ОДНУ З ПОДАНИХ НА НАЛІПЦІ АДРЕС ПО ІЛЮСТРОВАНУ ЛІСТУ ПРЕМІЯ.

„Заховувати наліпки виплачується"

ДО УКРАЇНЦІВ СЕЛА ДЕВЯТНИК' ПОВІТ БІБРКА!

Минувшого року дня 8-го жовтня, „Свобода" ч. 235, низше підписаний Комітет, за поканком односельчан, видав належну відозву в справі помочи будови Народнього Дому".

Читаючи вже перші рядки мольби наших братів, жаль і туга змішані з відвіком сліз, будили з просоння та стелили дорогу до праці. Здавалось, що час який научив нас цінити „народне добро" принесе неабиякий хосен, однак надії завели. Помимо так довгої проволоки, та свого рода просьб з каликом до товаришів, не осягнено найменшого успіху. Осягнено зате безличні слова провокацій і свого рода визов на адресу комітету, як рівнож на адресу сих недобитків, що підпись до так гуманного діла „Сумно затим являєсь наша будучність: бо годіж подумати о відбудові рідного краю, коли вже занедбуєсь те, що у можуче дорогу... Невимовний біль стискає серце, обграє душу, мимоволі виступають з очей сльози, а з уст вилітають слова прокляття.

Холодно до такої справи може ставитись лише той, хто родився і рабом умер, умерті; ворожо може ставитись лише той, який зівсім не розуміє і не має найменшого поняття яку силу має „Просвіта" та яку силу має своя школа, одним словом, так ставиться лише сліпий, слухий, безумний, або цілковито умово корий. В пору, на жаль, на лісті в нас такі знаходяться, — сором і ганьба... Ми котрі числились на сході чи не першими, остались на заході чи не послідними...

Підписаний комітет не тратить однак надії, стоїть непохитно в своїй силі, і яко дорговказ до дальшої роботи виставляє початкуючу жертву, яку зложили отсі добр.: П. Сокальчук $25,00; І. Русяк $15.00; В. Крочак $12,00; В. Наганда (збірка з Нортумберланд) $11.-50; П. Кутницький, В. Мендоха, Г. Сокальчук, А. Штурмак, О. Медвідь, М. Білий по $10.00; В. Наганда, А. Слоньовська, Н. Гурман, К. Діділа, по $5,00; М. Сусік $2.50; С. Гурман і Ф. Горинь по $2.00; А. Дідух, П. Гнатів, І. Солтис, А. Лучак по $1.00.

— Разом 154 доляри. Точнійший поіменний спис жертводавців, в найменній квоті, перешлесь до краю в належнім протоколі, разом з жертвою.

Дорогі Братця і Сестри! На вільній земли Вашінгтона, нам дана можливість стати в обороні рідного краю всякими способами, чиж може не на місци будова „Народного Дому"? Чиж се не перше зі всіх, де діти наші могліб виховуватись в народнім дусі? — Миж знаєм, що зміни радаб знищити увесь українських рух на наших землях, і ми до сего маєм допустити? Ох кількож горя і трагедії криється в сих кількох мертвих словах!... Не вжеж ми не відчуваєм сього страшного болю, сих нещасних жертв ляцького насильства?

Братця і Сестри! Не будьмо байдужні та недаймось осміяти перед прочим загалом. Покажім свою свідомість та даймось устояти нашим браттям в ріднім селі перед навалою ворога, поможім їм збудувати „твердиню" народної оборони. Не можна ставити на число 30, а нас стати по 10 дол., — почасім кілько се вийде, і се повинно бути. Ощадатимо себе по 10 центів на місяць, а се не так страшно. Кождий з нас найменше 8 літ на вільній земли Вашінгтона не чув і не бачив того горя, а єсли ми дамо приклад, так нам допоможуть і околичні односельчани.

Не числім однак на нічиї сили, поневже вже маєм науку з товаришами з села Бертешова, де повторюєсь історія з 1902 року з будовою церкви. Хай же свої односельчани не беруть за зле, єсли зізволяєм собі викликати їх по імени, а викликаєм тілько тих, що помимо просьб, не дають о собі найменшого знаку життя: Андрій і Іван Лалак, Іван Візний з Нортумберленд, Па.. Стефан і Іван Поглод, Марія Наума, Тимко Наума, Михайло Холевка, і Яківкі з Дітройт, Міщ., Іван Поняк, Михайло Зідінський, Анна Горинець з Зейон, Н. Дж., Петро Дідух з Троя, Н. Й., і товариши з Істон, Па.

Братця і Сестри! Наш рідний край виснажений війною, не в силі спромочись на будову народних домів, проте простягає руку до нас і з вірою, що ми не будемо глухі на його просьбу. Не заведімож нашій наших братів, припішім зі збіркою жерт, щоб чим скорче вони могли взятись до бажаної роботи, і щоб в коротці в рідним селі міг величатись свій власний, народний дім, деб наші хотіли могли закріпитись в народнім дусі, до всякої непередвиденої боротьби в будуччині.

Жертви проситься вдати на руки „касієра". Віримо, прийде, що надходячий час „Різдва Христового" зможе принести нешкідливу жертву, коли товариші стоять позволити собі піти з кождого на так гуманну ціль.

ЗА КОМІТЕТ:

П. Сокальчук, голова; П. Кутницький, секр.; В. Крочак, кас.; В. Мендоха, зас.

P. S. — Всіх жертводавців з Нью Йорку і околиці проситься зійтись на щирій нараді в слідуючу Неділю о годині 5-тій по полудни до дому касієра, 422 E. 16th St., New York.

ХУДОБА ПО ПОЛЬСЬКІЙ КОНСКРИПЦІЇ.

Головний статистичний уряд у Варшаві опублікував вислід переписи коней і иншої худоби з днем 30 вересня минулого року. Коней начислено 3,284.673, рогатої худоби 7,898.007, овець 2.179.055, свиней 5.176.071. На 100 мешканців припадає коней 2, рогатої худоби 30, овець 8 і свиней 20. Статистичні ані не відносяться до Горішного Шлеська, приученого до Польщі і Виленської землі.

АНЕКДОТ.

На днях я почув чудесний анекдот. Може, не всі його ще знають?

Коли скінчилася генуенська конференція, дипльомати мусіли розрахуватися з готелями.

Першим дістав де-кілька тоненьких фунтів Лойд Джордж, потім Барту — купку франків. Ратенав покликав льокая з валізкою. Скірмунт зробив дуже просто: передав фрахт на гони польських марок.

А Чічерін дістав клішу і сказав „візьміть, відбийте скільки хочете".

Мефістофель.

ДОЛЯРИ ДО ГАЛИЧИНИ

Вишлемо Вашій родині якунебудь суму грошей до Галичини під гарантією, що там виплатить американськими долярами. Пишіть в сій справі до нас по інформації.

Спроваджуємо родини до Америки і відпроваджуємо до краю. По повні інформації в справі іміґрації звертіться до нас особисто або листовно, а радо їх уділимо.

Провадимо бюро продажи реальностей і нотарільну канцелярію. Виробляємо старокраєві контракти купна і продажи реальности, повновласти, записи і полагоджуємо скоро й точно всякі инші судові справи. Звертайтесь до нас з довірєм, як і хотелеп.

S. MILANOWYCZ & WEIL CO.,

193 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

НОВІ ПОЛЬСЬКІ ІНТРИГИ.

(Лист з Відня).

Я вже підносив кілька разів в приватних листах осторогу ріжним моїм знакомим в Сполучених Державах Америки та в Канаді, аби малися на осторожности перед новими польськими інтригами в справі Галичини. Мимо того, я бачу тепер, що про це требаби сказати дещо також публично

Нашим землякам в Америці певно суть знані ті здобутки, які посідними місяцями потрафило здобути східно-галицьке правительство д-ра Евгена Петрушевича на межинародній арені. Найважнійшим з них треба признати се, що уряди держав Антанти признають сей уряд представником населення Західної України. Рівночасно тішуться великими здобутками також инчі українські інституції, котрі (хоч приватні) мають великий вплив на виробку політичних ідей в Галичини. Такою інституцією треба признати н. п. Українське Товариство Ліґи Націй, котрий ґенеральна рада працює дуже щиро під проводом д-ра Кирила Трильовського, що також має своє значіннє в галицькій справі.

Така робота мусить сильно непокоїти Поляків, які послідними часами почали вже тратити надію, що їм вдасться розлобути від держав Антанти признання Галичини для себе. Чим більше успіхів мають Українці в своїй дипльоматичній роботі, тим більше казиться Поляки і тим більше нові штуки придумують на ратоване „зрогоженей обчизни". Польське правительство рішилося недавно на кілька геройських кроків. Наперед воно розписало вибори, хоч се очевидно безправство, бо Східна Галичина до Польщі не належить, а є лише під військовичною окупацією Поляків. Тим способом хотіли поставити світ перед fait accompli (довершений факт) а рівночасно обробляють вони прямо силою пари публичну европейську опінію не залучови на се кольоральних сум. Недавно вони почали підсвиватися до кацапів і вже мали навіть дістати обіцянку від шайки Лісковацького, Коцедського і Заяця, що вони, возьмуть участь у виборах до польського сойму та поїдуть до Варшави, як їх виберуть польські жандарми. Але з того відай самі таки Поляки не богато сподіються, бо рівночасно з тим почнеє виходити ще одна інтриґа Поляків на верха. Вони стараються ужити для себе недобитків Петлюрців серед Галичан. Є сих недобитків таки спора шайка, яка суртується коло бувших „ґенералів" Петлюри, молокососів, що мають по 27, 29, деколи навіть по 30 літ, та подіставали ранґи ґенералів за те, що чеменько подавали крісла пану директорови. Сі ґенерали та полковники, та безвусі сотники (що знов поставали полковниками та сотниками за те, що чеменько подавали крісла ґенералам, що подавали чеменько директорови) хоча Галичани, пірвали свого часу зносини з галицьким урядом та галицькою армією та перенеслися до дніпрянської армії. Коли ся армія стратила всю українську територію, і опинилася під польською окупацією, ґенерали, полковники та сотники найлишися в положенню безробітних. До них тепер підсунулися Поляки, які від своїх ксьондзів добре навчені, що безробіттє се жерело найбільших гріхів, бо безробітний готов на все найнятися, щоби найти роботу. Їх тепер польський уряд збирається вжити до українвської служби, яка полягає на тім, аби відобрати урядови д-ра Е. Петрушевича право виступати перед світом в імени Західної України. В тій цели ґенерали, полковники та сотники почали за польською помочю формувати якесь собі таїне правительство в Галичині, або в відповідну хвилю його можна висунути проти уряду Петрушевича як представника галицького населення. „Уряд" покінчить свій ґрунтовно, але він виступить на верха, як сього буде потреба Полякам. Поляки знають, що їм не вдасться зманити Українців під омоформського „правительства", але вони сподіються при його помочи таки здорово побаламутити публичну опінію поза границею і цьвтралізувати вплив галицького уряду. Сю ціль Полякам хочуть осягнути за всяку ціну й в тій цели вони віддали панам ґенералам Коновалцям повну свободу руху. Тоді як до кождого простого уряду плинуть від Поляків цілі потоки доносів на кождого Українця, котрого лишень підозрівають за симпатії з урядом Петрушевича (на основі таких доносів недавно не хотіли дати д-рови Назарукови віза до Америки) агенти „нової ери", що в краю називається вже іменем „Конопальськи", їздять собі свобідно з Галичини, до Галичини, до Франції, по всій Европі і поза Европу. Агенти ведуть свою поліцийну дуже хитро: в особистих балачках вони звичайно дуже революційно балакають проти Польщі та клянуться, що вони готові всіх Поляків вислати на другий світ. Але рівночасно це можуть там ведуть тиху, скриту аґітацію проти галицького уряду, і Поляки їм правдоподібно дадуть собі працювання над Галичиною. Наші земляки в Америці мусять так само твердо стояти при галицькім уряді, як при ньому стоять наші браття в краю, і вони мусять дати йому грошеву допомогу, бо край дати її не може. І добре най стережуться всяких провокаторів, що будуть їм говорити про свою революційність, а потайки поведуть роботу проти уряду. За кождого, що виберється до них, най спитають галицький уряд, і нехай маються на бачности перед кождим, що дуже остро говорить проти Польщі, але рівночасно (явно або тайно) веде аґітацію проти нашого уряду. Як на масні революційні слова дався в Відни зловити навіть один бувший український посол до віденського парляменту, а нині член Національної Ради, то в Америці се ще декше. Я по козацьки кличу до американських козаків: „Хто вірить в Україну, бережись!"

Іван С.

ЗБІЛЬШІТЬ ВЕСЕЛІСТЬ СВОЇХ ПРИЯТЕЛІВ

По лівій стороні представляє Коломбія Графоноло, тип Л-2, викінчена з Анґлійського червоного в Американського оріхового дерева. Здосмотрена дешевьма гарними альбумами для рекордів. Ціна $175.00.

По правій стороні представляє Коломбія Графоноло тип Д-2, полтура викінчена на безр золотистого дуба, шарнього дуба і молодого анґлійського дуба. Ціна $60.00.

Там є певний спосіб як Ви можете збільшити веселість своїх приятелів котрі відвідують Ваш дім. Грайте для них Рекорди Коломбія, чудову інструментальну музику рідного краю, і пісні що співаються так як Ви їх чули в старім краю.

Пошліє є поданий спис декотрих найновіших Рекордів Коломбія котрі Ви повинні мати. Зайдіть до продавчика Рекордів Коломбія і купіть їх ще днесь, щоб булисьте готові як прийдуть Ваші приятелі.

10 ЦАЛЬОВІ ПО 75 ЦЕНТІВ.

E-7458	Український танець. Коломбія Українська Орхестра. Український гопак.	E 4931	Гоп мої гречанники Коломбія Українська Орхестра. Думка українська.
E 7380	Морозенко (інц. Медовий, тенор) Я сегодня щось дуже сумую	E 4930	Дурний Стецько. Д. Медовий і Р. С. Соловієва. Голова, головешка.
E 7095	На мисті. Українське Комічне Трио. На суді.	E 4699	Велике нещастє. Іван Петляк і Галя Письменна. Клопоти Петра.
E 7041	Чоловіка нема дома. Д. Медовий і Р. С. Соловієва, дует. Виго-виго з Циганка Аза".	E, 4571	Нас сегодня повістили. Український Хор з Ню Йорку. В гаю зеленім.
E 6037	Ой у поли жито. Український Хор Ой вшов в вулицею раз, раз.	E 3996	Коломийка. Гармаїнйка (соло. Я. Кресельський. Козак гопак.

Гарантовані на всіх Ґрамофонах.

Шиф, шифарти, справи з старокраєвих найскорше, найтаньше полагоджує Канцелярія Нотарільна.

T. J. HRYCEY CO.,
329 S. 4th St.,
PHILADELPHIA, PA.

ПЕРШОРЯДНИЙ КРАВЕЦЬ.

Отсим повідомляє інтересованих, що виробляє мужеські убрання на замовлення по приступній ціні. Інтересовані зволять звернутись до звісного кравця з Ґратитинщини 28-30

ГР. АНДРУХІВ,
54—3rd AVE., BROOKLYN, N. Y.
Phone: Sterling 7014.

БАЛТІЙСЬКО-АМЕРИКАНСЬКА ЛІНІЯ
9 BROADWAY, NEW YORK, N.Y.
ДО ГАМБУРГА
ДАНЦІ'Г І ЛІБАВИ
КАБІНИ ТРЕТОЇ КЛЯСИ
3 2, 4, 6 і 8 ЛІЖКАМИ.
Третою клясою з Ню Йорку, Бостону або Філядельфії впрост до Гамбурга $103.50; до Данцігу $106.50; до Лібави $107.00 і $5 поголовне. — Ми заплатимо за тікет з Бостону або Філядельфії до Ню Йорку.
S. S. LITUANIA ..... OCT. 18
S. S. POLONIA ..... NOV 1.
Голостість до місцевих агентів.

25% ОПУСТУ!!!

СЛІВЦЕ ДО НАШИХ ПОКУПЦІВ

Хто більше читає той більше знає

Се вже неоспорний факт, що народи, які сьогодня стоять висше культурно, завдячують се просвіті, — і читанню книжок. Вони не жаліли гроша на піддержанє своєї літератури, не жаліли часу на читанїє книжок, не цавались обовтно на просвітні потреби. Не диво отже, що й піднеслись висше від инших народів.

Нам треба памятати се, що й вони колись стояли низше, тому перед нами так само отворена дорога до більшого поступу як у них. До сього не запізно. Одначе сього ми потребуємо зараз, а не колись. На світі красше стане, если народи будуть менше більше однаково стояти культурно і просвітно, бо тоді один буде мусів другого рівно тримати. Читайте отже книжки і то читайте найбільше, а будучність перед Вами.

ДЕ СВІДОМІСТЬ, ПРОСВІТА, ПОСТУПНІСТЬ — ТАМ СИЛА!

Книгарня „Свободи" (Українського Народного Союза) зробила богато для просвіти українського народа, від часу свого основаня. Нехайже і на дальше Україці поперають її і замовляють книжки від сего найбільшого видавництва української літератури в Америці і взагалі в Канаді.

НАЙНОВІШІ КНИЖКИ ЗІ СТАРОГО КРАЮ:

Байки Івана А. Крилова в переспівах і наслідуваннях Богдана Лепкого, з портретом автора, передмовою Б. Л. й ілюстраціями 20
Байки Леоніда Глібова, з портретом автора, передмовою Б. Л. й ілюстраціями 20
Біблія, стеле письмо старого і нового завіту мовою руськo-українською, переклад П. О. Куліша, І. С. Левицького і д-ра І. Пулюя, в полот. оправі 3.00
Борці за правду, історичне оповіданя А. Кащенка, видання 4-те ..... п 45
Відродженє, роман в 3-ох частях, гр. Льва Н. Толстоя (переклав В. Сімович) 2.25
Граматика української мови для самонавчання та в допомогу шкільній науці. Друге виданє з одмінами й додатками. Написав др. Василь Сімович. Брош. 3.25, в полот. оправі 3.75
Голем, оповіданє, Г. Майринка (переклав В. Левицький). Брошур. 3.25, в оправі 150
Залїсє, повість Осипа Маковея, друге справлене виданє, брош. 1.00, опр. 1.25
Захар Беркут, образ громадського життя Карпатської Руси в XIII. віці, повість Івана Франка, брош. 1.25, опр. 1.50
Земля, повість Ольги Кобилянської, брош. 1.75, опр. 2.00
З вершин і низин, збірник поетичних творів Івана Франка. В додатку „Зівяле листє" й „Великі роковини". У біографічнім нарисі Івана Франка (нап. Василь Верниволя) є 14 ілюстрацій. Брош. 2.75, в полот. оправі 3.40
З Дніпра на Дунай, оповіданя для нацтва з часів скасування Запорожської Січі, А. Кащенка, видання 3-те. . 40
З журбою радість обнялась, збірка віршів, О. Олеся 60
Історія боротьби віри з наукою Дж. Дреперa (переклав з анґлійського М. Павлик) 1.50
Історія Греції та Риму для школи й самоуваги, з 46 малюнками й 3 картами, написав М. О. Ковалевський .. 65
Історія української громади в Раштаті, нап. Омелян Терлецький, з ілюстраціями 1.75
Казки братів Ґріммів, з переднім словом, портретом автора і малюнками в тексті 20
Казки братів Ґрімм в чотирох томах з 180 малюнками, томах з 180 малюнками, том І. 60
Казки Вільгельма Гауффа, з 86-ма малюнками, частина перша (шість казок) 60
Кайданева сім'я, повість Івана Нечуя Левицького, з портретом автора і з передмовою Василя Верниволі, брош. 1.25, опр. 150
Книжка про Німеччину. Німецький край, німецька праця, німецька культура. З причинками звісних осіб німецького життя і з багатьома ілюстраціями. В картон. оправі 1.00
Кобзар Тараса Шевченка, з портретом автора, сторін XVI+707, брош. 1.50, в полот. оправі 2.25
Козацька пісня, оповідання з козацької старовини, Андрія Чайковського, друге видання 40
Коротка історія Козаччини, нап. проф. Володимир Антонович, із переднім словом про житє та діяльність Антоновича, із портретом автора, образами гетьманів, картою України і уватами д-ра Мирона Кордуби, друге виданє 65
Коротка історія України (з богатьома малюнками і мапами) Івана Крипякевича, опр. 50
Лис Микита. З німецького перекл. Ів. Франко 50
Літературні характеристики українських письменників, І. Іван Франко (поезія), нап. Антін Крушельницький, опр. 1.25

ВКАЗІВКИ ДЛЯ ЗАМОВЛЯЮЧИХ КНИЖКИ. — Кождий замовляючий книжки повинен виписати виразно всі титули книжок, які йому подобались і обчислити загальну належність за книжки. Гроші належить посилати через почтовий або експресовий мані-ордер. Адреса замовляючого мусить бути написана як найдокладнїйше. Мешканці по малих місцевостях повинні при замовлюваню книжок посилати 10 центів на реджістер. За недоручені книжки коли замовляючий не прислав на реджістер 10 центів, книгарня не відповідає. — Замовлені книжки висилаємо відпорстною почтою. Гроші належить посилати наперед.

Кождий, хто замовить найменше на 5 дол., дістане з поданих цін четвертину (25%) опусту.

ДЛЯ ТИХ, ЩО ХОТЯТЬ ЗАНЯТИСЬ РОЗПРОДАЖИЮ КНИЖОК, ДАЄМО ЗНАЧНІШИЙ ОПУСТ.

Гроші належить посилати на почтовий або експресовий мані-ордер на ім'я, яке подано у попередній адресі:

„SVOBODA"
83 Grand Street Jersey City, N. J.

СПІВАНИК У. С. СТРІЛЬЦІВ
ВЖЕ Є В АМЕРИЦІ.

СПІВАНИК ДЛЯ ХОРІВ, ДУЕТІВ І СОЛЬОВИХ ТИСЕНЬ, ПІД НАЗВОЮ:

„СУРМА"

ВИДАННЄ „ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ"
У ЛЬВОВІ.

Містить в собі 76 стрілецьких пісень з нотами на хор, а також на один і два голоси.

Крім того збірка богато ілюстрована.

Книжка друкована у Львові на найкрасшому папері.

Ціна лише 35 центів.

Замовляти слати на адресу:

"SVOBODA", 83 Grand St., JERSEY CITY, N. J.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

"SVOBODA", 83 Grand St., JERSEY CITY, N. J.

Дописі

ФРЕНКФОРД, ФИЛАДЕФІЯ, ПА.

Помагаймо нашим студентам.

Товариство „Січ", 25 Сотня Січ. Орг. з Френкфорд, одержала лист від студента Андрія Чайковського з Чехії, котрий висше згадане Товариство взяло то на виховане і котрому переслало три-місячну запомогу в сумі 15 дол., а котрий прийшов на мої руки яко кошового Січи, слідуючого змісту:

Високоповажаний Пане Стоколоса!

Ваше письмо та чек я одержав. Тому що не знаю адреси Вашого Товариства, складаю на Ваші руки подяку землякам-Січовикам за поміч. — Прошу всему Товариству передати одню мою подяку, та впевнити о моїй вдячності. — Ми в старому краю живемо в дуже нетевних та для нас Українців передовсім — прикро-болючих часах. Прикро для чоловіка в мойому віці, коли мусить користуватись помочю других, котрим також не найлучше живеться. Ця сама лиха судьба зганала сотки таких самих як я на чужину. Та ми не знєвіримось, не ждемо з заложеними руками, а хочемо покищо працювати над собою, щоби колись стати корисними для нашого нещасливого Народу.

Війна не дала мені у свій час покінчити студій, щоб взятись до праці. І так по неволі хоч як хотілося працювати на користь загалу та і помогти комубудь не було, мушу еще працювати над собою та бути цим, котрому помагають.

Я думаю, що ціле Наше Славне Січове Товариство зрозуміє мою вдячність, бо на разі чим іншим не можу відзначитись, як лиш щирою серця подякою.

Длятого еще раз прохаю Вас передати мою щиру подяку всім Товаришам Січовикам. Із щирим Січовим привітом,

Гаразд!

Андрій Чайковський,
студент гірн. акад.

Pcibram, ul. Plzenska 65.
2. вересня, 1922 р.

М. Стоколоса.

ГАРТФОРД, КОНН.

На поміч голодним на Україні.

Дня 2. вересня відбувся в нас так званий „Флаверс Дей" за позволенням майора міста на поміч голодним на Україні. До праці в той день приготовлююся наша українська парохіяльна громада по можности як найлучше. Комітет постарався о позволенє у майора, о квіти, пушки, написи, оголошення в часописах і прочє. Добр. Мих. Курдина і Вас. Мовчук обійшли еще деякі фамілії подальші і просили, щоби дівчата і жінки взяли участь. — Погода дописала, сонце неначе радувалось добрим ділом наших людий. О годині 8-мій почали розходитись жінки, дівчата і діти з пушками та цвітами. Декотрі були в народних строях і тут засіли коло пристроєних столів в трох найбідьших шторах. О позволенє на ті місця в шторах виставрався д. Й. Данилів. На подяку за обильну поміч заслугує п. Мих. Кашуба, дяк-учитель з Тереділ, Конн., котрий привіз дівчата; а були вони гарно убрані в народних строях. До комітету належали еще п. П. Дрипяк яко касієр, п. Ів. Новицький секретар, о. М. Олексів, п. Ґ. Данилів, Л. Сидорик, Ґанкевич яко контрольорі. Найбільша подяка належиться в імени голодучих тим, що через цілий день стояли на вулицях і від прохожих випрошували милостиню. З поміж них п. Анна Медвідь перевисшила всіх своєю збіркою, бо зібрала аж 58.00 дол. Зібрано в тім дни 545.74, а кромі того від наших людий на потрібні видатки 42.62, отже разом близько **шістьсот долярів**, з котрих часть вже вислано на руки п. Мих. Трушевського у Відни. Докладне справозданє з тих гроший оголоситься в часописях пізнійше.

Член Комітету.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

На поміч укр. інвалідам

На мої руки прийшов лист і фотографія з кількома українськими інвалідами. Я відписся з тим листом до „Клюбу Українсько-Американських Горожан", а ті на мітінгу ухвалили заняти збіркою, щоб не дати загинути нашим борцям-героям, котрі нежалували положити свого здоровля на жертвенник визволення рідного краю з під польського ярма.

Завдяки добрій волі тих, котрі відчули портебу помочі і всіма силами старалися розрекламовати на мітінгах своїх відділів а іменно д. Іван Вавеpчак на мітінгу „Клюбу Укр.-Амер. Горожан", д. Іван Гелета на мітінгу бр. св. Василія Вел., від. 168 У. Н. Союза, д. Михаїл Війтів на мітінгу бр. св. О. Николая, від. 104 У. Н. С., д. Мих. Чупер на мітінгу тов. Січ, від. 155 У. Н. С., д. Василь Дригинич на мітінгу Бр. Церковного, д. Василь Берко на мітінгу бр. св. Михаїла орг. Провідіння, жертви зложили як слідує: По $10: Клюб Укр. Амер. Горожан, Тов. Зап. Січ, від. 155 У. Н. Союза, бр. св. О. Николая, по $5: Бр. св. Василія Вел. від. 168 У. Н. С., Бр. Церковне Успеня Пресв. Богор., д. Василь Дригинич, д. Михаїл війтів; по $2: Всч. о. Йосиф Чаплинський; по $: Іван Вавеpчак, Анна Вавеpчак, Ольга Вавеpчак, Гелена Вавеpчак, Марія Вавеpчак; Іван Вавеpчак (сни), Пилип Щуцький, Василь Берко, Григ. Федів, Михаїл Чумер, Іван Лопінус, Іван Швайлик, Ілько Чижик, Іван Попаца, Йосиф Гошівський, Теодор Пізник, Стефан Кордіяк, Дмитро Федчишин, Василь Фединишин, Іван Гелета, Григорій Космина, Теодор Пашулія, Василь Трешньовський, Петро Атаман, Теодор Ватраль, Іван Ворона; по 50 ц.: Іван Денис, Григорій Бабин, Дмитро Куций, Григ. Скіра Данило Петрів, Роман Невида, Ігнат Дубач, Павло Шут; по 25 ц.: Пилип Маник, Іван Цимбалїста, Николай Пацюк, Дмитро Макар, Николай Шимберко, Андрій Дикун, Катерина Торбин і двох по 5 ц.

Разом зібрано на українських інвалідів суму $83.85.

До Львова післано суму $82, а решту заплачено переселку.

Гроші післано через „Ферст Неш. Бенк" долярами. Ч. посвідки 2304978.

Всім жертводавцям від українських інвалідів велике спасибіг.

Пилип Щуцький.

РАЧЕСТЕР, Н. Й.

Українська школа в Рачестер.

Заходом Михайла Юркова і Дмитра Братуся заснувалась у нас школа в домі „Дільних Козаків" під ч. 102 Joiner St. Зорганізовано для дітий дві кляси, для старших і молодших. Для дорослих є три кляси, одна для тих, що хотять вчитися математики, друга для української граматики, трета для англійської мови. Кождої неділі будуть лекції з наук природних, по економії і т. п. Сталим учителем є Мирослав Січинський.

Українці в Рачестер спишіться і позаписуйте себе і свої діти до школи! Найбільший маєток то наука. До школи можна записуватись кождого вечера. Не забудьмо, що у просвіті будучника кождого народу — і нашого, українського.

Волод. Гурянський.

ПРАВІДЕНС, Р. АЙ.

Поклик в справі приняття Українського Хору.

Комітет приняття Українського Хору в нашій околиці відзивається отсим до всіх Українців і Українок в Провіденс, Вунсакет, Ненвил і Кромптон, щоби усі приготовилися як слід, привитати наших любих гостий, співачок і співаків Укр. Хору під управою д. Кошиця. Нашою думкою є, що не тільки сам Комітет повинен привитати наших славних родимців, але увесь український загал. Усі братства і товариства повинні виступити в параді. Від малого до великого, уся наша еміграція повинна вийти на стрічу Українському Хорови, який узяв собі за завдачу пересвідчити Американців, що ми культурний, зрілий народ.

Гомонїла наша пісня по усій Европі і прибала нам чимало жичливість у культурних колах. Славний Український Хор д. Кошиця це піонїри української ідеї. Наші мельодії, виконані знаменитими співучими силами, переконують увесь світ, що ми народ із великою, старинною цивілізацією, який має повне право зажити своїм власним життєм. Хто стежив за здобутками цього славного хору в Европі, той знає, як уся европейська преса віднеслася з одновушним признанням і подивом для укр. пісень і їх виконавців. Ми певні, що таке саме признанє здобудуть собі наші соловейки і тут, в Америці. Славний хор д. Кошиця прибуде нам Українцям, більше приятелів в Америці, чим усі другі способи пропаганди. Американці побачуть живих людий із нашої України і почують живі пісні знад Дніпра, із сільських вулиць та степів. Українська нута змалює їм українську душу, повну туги за давньою славою, за свободою. Заінтересуються Американці нашим народом і його судьбою. Зливоваві стануть говорити про великий народ в неволі, про вимираючих з голоду на найбогатшій у світі землі, про роздертє на чотири части живого тіла України! Дізнаються, хоча-неха, що усі злидні і муки і геройські боротьби, про велику опуку і кривду, яким у світі немає пари!

Большевицька дич, ляцьке лукавство, румунська хитрість — усьо виявиться. Вийде на верх стара московсько-польська брехня про це, що ми не народ, а тільки якесь племя. Почують і зрозуміють Американці, що такі пісні і такий хор може створити тільки велика нація, зі старою, визначною культурою.

І дивитись будуть на нас иншими очима. Перестануть вважати нас за якесь неозначене племя, без імени та роду. Наш хор придбає пошану нашій еміґрації. Проте для добра України і в нашім власним інтересі постараймося, щоби приїзд хору до Провіденс, Р. Ай. був нашим народним святом.

Хор приїзджає до нас 14-го жовтня. Цілою громадою, в параді, з прапорами, з відзнаками, по святочному прибрані, вийдемо на зелїзничу стацію витати. Нехай жеж не бракує там ні одної української душі. Покажім нашим Сестрам і Братям із хору, що зустрічаємо їх щирим, повним любови серцем. Покажім Американцям, що ми свідомий, зрілий народ! Хай цезають всі наші усобиці і непорозуміння. Усі, як оден, вийдім повитати славних гостий з України, які понесуть добру славу нашого народа по усій Америці від океану до океану.

ЗА КОМІТЕТ ПРИВИТАННЯ:

А. Сидор, голова,
Д. Лободяк, скарбник,
Ілія Шкварок, писар.

КРІВАВИЙ СТРАЙК В ПОЗНАНЩИНІ

Страйк рільничих робітників в Познанщині скінчився дуже сумно. Військо і поліція стояли в обороні дідичів та силою зганяли робітників на роботу. Підчас сутичок між військом і робітниками згинуло богато робітників. В Коловецьку арештовано і побито богато робітників. В селї Горжно працювали на панських полях інтерновані Українці, до яких звернулися страйкуючі робітники з домаганням припинити працю. Інтерновані Українці хотіли солідаризуватися із робітниками, але офіцер, що командував охороною інтернованих, казав жовнирам стріляти до робітників. Згинуло трох робітників і кількох поранено. Розлючені робітники, кинулись на військо і переляканий офіцир сам попоював самовбийство.

ТОВАРИСТВО „ПРОСВІТА" В ЗАГРЕБІ В ЮГОСЛАВІЇ

Українські еміґранти, які перебувають в Загребі, заснували там товариство „Просвіта" з метою обєднати всіх Українців, що перебувають на території С. Х. С., задоволити їх духові потреби і дати національне усвідомлення місцевим Українцям. Вирішено відкрити бібліотеку, з театральним і музичним відділами і є надія, що при добрій волі членів виділу та цілої тамошньої нашої еміґрації товариство буде розвиватись як найкраще.

НОВИЙ СПОСОБ КОЛЬОНІЗАЦІЇ КАНАДИ

Безсильність канадійського уряду дістати при теперішних еміґраційних законах більше число поселенців до Канади і враз з тим очевидна потреба побільшення населення Канади зложили ся на заснованє Кольонізаційного Товариства Канади, яке сподіяє робити на кольонізації бизнес. Кольонізаційне Товариство має піддержку канадійського правительства і поміч правительства Великої Британії. Товариство рухе на те, що в протягу десяти літ вдасть ся йому взяти під управу десять мілїонів акрів землї в Канаді.

Кольонізаційне Товариство приступає до діла з півтора мілїона долярами капіталу. Воно виходить з того заложеня, що в Злучених Державах, Великій Британії і ріжних краях Европи є велика скількість людий, радих поселитися в Канаді. Товариство думає влекшити їм поселенє, вишукуючи для них землю і продаючи її на сплати через 32 роки. В тій цїли Товариство хоче перебирати землї, що їх властителї мають на продаж. Десяту часть належитости за землю має поселенець платити згори, відтак через два роки не має платити нічого. Надія є, що до десяти літ поселенець може вже на стільки загосподарувати ся, що може затягнути морґедж і сплатити решту належитости для Товариства. В кождій околиці має бути утворений комітет під надзором провінціяльного правительства; сей комітет має так сказатиб опікувати ся поселенцем в його початкових кроках. На працю таких комітетів мають давати фінансові засоби правительства Великої Британії та Канади. За те комітети мають творити сильний британський та канадійський сентимент та помагати в канадійнаці поселенців уроджених в чужих краях".

ФАРМИ!

ДОМИ, ФАРМИ І ЛОТИ:

ФАРМИ 147 АКРІВ. Це є молочна фарма з ріжними будинками; всього 2 миді до дипа. На фармі є 29 штук худоби, 2 пари коний, ріжні фармерські знаряди. Ціна $6.000.00 з того половина готівкою.

ФАРМА 18 АКРІВ. одноповерховий дім на 18 кімнат. Кілька кропів до фабрик. Ціна $1.800.00 з того половина готівкою.

ДОМИ В НЮАРК муровані і деревляні в ціні від $1.500.00 до$35.000.00 з малим задатком на догідні сплати.

ДОМИ В РОВЕЙ, Н. ДЖ., в ціні від $2.000.00 до $10.000.00. Лоти від $100.00 до $800.00; можна купити з малим задатком.

ДОМИ В ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. від $3.000.00 до $18.000.00. Лоти від $200.00 до $1.000.00; можна купити сейчас з малим задатком.

ЛОТИ І ДОМИ В ЛОНГ АЙЛЕНД, всього 5 центів карфер з Нью Порку. Лоти близько елевейтера і стрит кари. Морська кувіз вільна для тих що купують лоти і будують там свої домки.

По всякі інформації пишіть до:

W. G. WINTONIAK,
101 St. Marks Pl. (E. 8th St.),
Room 22, New York City.

ФАРМИ НА ПРОДАЖ.

По причині старости, продається дешево фарма 115 акрів, дім з 8 кімнат, сайло і другі забудовання, сад з 420 овочевих дерев, будинний дім, 10 дійних корів, 2 кінки, бик, 2 коні, 300 куриий, богато сіна, вівса, корни, картофлі; машинерія; 2 милї до міста, школа при фармі. Ціна за все $4300, готівкою $1200. 26-29

Фарма 59 акрів, дім з 10 кімнат і другі забудовання, сад, ріка, на цементовій дорозі, 1 міля від міста, 2 корови, 2 кінки, бик, 2 коні, 300 куриий, богато сіна, вівса, корни, картофлі; машинерія; 2 милї до міста, школа при фармі. Ціна за все $4300, готівкою $1200.

PISARKO & POKUTNY,
429 E. 5th Street, New York City

НА ПРОДАЖ ФАРМА 23 акрів землї, коні, корови, курі, машинерія, дім, кузня і другі будинки; виноград, овочеві дерева, словом, дуже добра натура і добра фарма. Голоситися до: **Peter Kudik, 78 Belmont Ave., Newark, N. J.** 23-28

ФАРМА ПЕРШОЇ КЛЯСИ.

100 акрів чорної, рівної і без камінних землї, з того 30 акрів грубого леса, при стейтовій дорозі, під міля від міста, фабрик і колеї, 11 корів, вілка, 3 добрі коні, 400 куриів і гусяк; приїзд за мелько $800 ґотівки, 45 тон сіна, богато картоплї, корни, вівса і гороху, сиєя ріка, будинки добрі і великі, дім на 12 помешкань, машинерія, тулиці і форнічі, все за $8000, згоди $1.800. Голоситися до: **PAUL KUTYNSKI, 263 Avenue B, bet. 15 & 16 St., 3th floor, New York, N. Y.** 27-28

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ГРОСЕРИЯ НА ПРОДАЖ в дуже добрім положенню між Українцями. Бізнес виробленний. Продам дешево. Інтересовні пробну зголоситися до: Гросерия, 168 East 4th Street, New York, N. Y. 28-29

НА ПРОДАЖ ГРОСЕРИЯ І БУЧЕРНЯ. В добрій дільниці. Бізнес вироблений. Хто купить, сей має 5 румінів до помешкання зараз зі сторон. Квапитись під ч. 95 Beacon Ave., Jersey City, N. J. 27-28

ПРОСИТЬ О ПОМІЧ.

Семен Осецький з Боднарівки, Гостинського повіту. Він тяжко хорий. Є зевер в санаторії. Усі гроші витрачив на лїчення. Хто хотіли помогти то його адреса є: Sam Osecky, Tent Ellis, Michigan Sanatorium.

ПОТРЕБА

ЗРУЧНИХ МУЩИН, ЛЮДИЙ ДО МАШИН РОБІТНИКІВ.

Голоситися до:

HUBBARD & CO.,
6301 Butler Street,
PITTSBURGH, PA. 26-31

ПОТРЕБА

ДІВЧАТ ДО ЛЕГКОЇ ФАБРИЧНОЇ РОБОТИ.

Голоситися до:

HUBBARD & CO.,
6301 Butler Street,
PITTSBURGH, PA. 26-31

МАРІЯ ТАМКУС
АКУШЕРКА
З школи Белвю Госпитал
Говорить по нашому.
429 Berry Street, Brooklyn, N. Y.
Tel. Stagg 6731.

ПЕРЕД УЖИТТЯМ ПО УЖИТТЮ

КРАСА СЕ БОГАТСТВО

Памятайте Панни і Мужатки. Даром порадну як усунути з лиця волосє, прищі, угри, нечистоти, морщики, як дістати густе волосє і округлі груди. Голоситься особисто. Бюро отворене від 10. рано до 8. вечером.

Порадь і вказівки удїляю цїлком безплатно.

D. SPARROW,
Pir 11-toi улиці, Dept. (B. 1)
180 Avenue C, New York City

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР
С. М. КАУФМАН, М. Д.
СПЕЦІЯЛІСТ ХРОНІЧНИХ І ВНУТРІШНИХ НЕДУГ І ЖОНУШЕР.
Годинн приняття: від 9. рано до 9. вечер, в неділї до 4. пополудня.
111 E. 7th St., NEW YORK, N. Y.

ДР. Б. ГОГЕНБЕРГ
спеціяліст зі старого краю. Лічить недуги мущин і женщин, як внутрішні так і зовнішні. Переводить всякі операції. Дає недужим безплатну пораду.
DR. B. HOHENBERG
304—2nd AVENUE,
между 17-ою а 18-ою улицею
NEW YORK, N. Y.
Годинн офісові щоденно від 8-ої рано до 8-ої вечер.
Телефон 4882 Stuyvesant

СПЕЦІЯЛІСТ
НЕДУГ МУЩИН І ЖЕНЩИН
СПЕЦІЯЛІСТА ХРОНІЧНИХ НЕДУГ, КРОВИ, ШКІРИ, НЕРВІВ, ЖОЛУДКА І НИРОК.
Порада даром.
DR. ZINS
110 E. 16 ST., NEW YORK
Meaor 4th Ave. a Irving Place.
Годинн від 9. рано до 8. вечер. В неділї від 9. рано до 4. попол.

ВАСИЛЬ І МАРІЯ МУЗИКА
Українські Погребники
Без ріжниці в котрій стороні Шікаго або околиці мешкаєте, телефонуйте до МУЗИКИ і вказавте тропи.
8231 W. CHICAGO AVE.
Тел. Seeley 4422 і 4424-4455

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА ЗНАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"